

QUI VOL EL MODEL A?*

Felix Etxeberria,
Euskal Herriko Unibertsitatea

El Parlament Basc, el novembre de 2005, va aprovar una resolució per instar el Departament d'Educació a dissenyar un nou sistema que superi els actuals models lingüístics, A (castellà), B (mixt) i D (euskara) i a presentar-lo pel febrer de 2007. El març de 2007 es va presentar un esborrany denominat "Marc per a l'Ensenyament i Aprenentatge de les llengües en la CAPB", però per diverses raons, el Projecte de Llei no va veure la llum fins al setembre de 2008. No obstant això, a la vista de la falta de suports, el Departament d'Educació va decidir a final de setembre retirar la proposta i preparar-ne una altra amb l'esperança de comptar amb més adhesions.

He tingut l'oportunitat d'analitzar l'esborrany del nou "Projecte de Llei del Marc d'ensenyament, aprenentatge i avaluació de les llengües oficials i estrangeres a Euskadi" presentat pel Conseller d'Educació del Govern Basc. Dit en

"Ja sabem des de fa molt temps que els alumnes del model A no poden exercir el dret a aprendre l'èuscar d'una manera adequada..."

altres paraules, és el projecte de llei sobre els models lingüístics en educació que portem esperant fa anys. Aquest esborrany ha millorat alguns aspectes que en l'anterior proposta del Nou Marc per a les llengües apareixien discutibles o més imprecisos. Crec que és la proposta que en matèria de llengües necessita el nostre sistema educatiu i voldria destacar alguns articles en què es reflectien

importants avanços en matèria de bilingüisme educatiu.

Art. 3.1. L'èuscar com a vehicle d'expressió normal i preferent en l'educació. Això vol dir que la llengua basca serà la llengua d'utilització a l'aula per aprendre les matèries del curs. Això és un principi admès per tota la comunitat científica internacional en matèria d'ensenyament de llengües: la millor manera d'aprendre una llengua és utilitzar-la com a instrument de treball a l'aula i en la vida quotidiana. També val per a l'ensenyament de l'anglès, ja que és sabut que com millor s'aprèn és utilitzant l'esmentada llengua com a llengua de treball en comptes d'emprar-la com a assignatura.

Aquesta proposta és la mateixa que es fa a València, Catalunya, Illes Balears i Galícia, on el català i el gallec són les llengües de treball a la classe.

Art. 3.2. Tot l'alumnat té el dret i el deure d'aprendre l'èuscar i el castellà adequadament i el dret d'usar-los. Tots els alumnes tenen el dret d'aprendre, per tant caldrà posar els mitjans i les estratègies i itineraris que condueixin a la consecució del nivell adequat en ambdues llengües. Ja sabem des de fa molt temps que els alumnes del model A no poden exercir el dret a

aprendre l'èuscar d'una manera adequada i que corren el risc d'acabar la seva formació escolar sense el nivell necessari que els permeti la seva integració social i laboral plena.

Art. 5.2. El nivell de coneixement de les llengües basca i castellana serà idèntic en finalitzar l'escolaritat obligatòria. Aquest nivell serà l'indicat pel Marc Europeu de referència de les llengües. Tinguem en compte que també la Llei de l'Escola Pública Basca té com un dels seus objectius la consecució del mateix nivell de competència en èuscar i castellà en finalitzar l'ensenyament primari.

En l'anterior Nou Marc, de març de 2007, aquests nivells s'indicaven com el B2 (és a dir, parlar bé la llengua) per a l'èuscar i castellà i el B1 per a les llengües estrangeres. Ara es diu que el nivell ha de ser "apropiat", "amb correcció", "dominar", etc., que són expressions més ambigües i permeten una interpretació més flexible del nivell d'exigència. Què vol dir "apropiat" o "dominar" l'èuscar? Veiem que s'ha reduït en certa manera el nivell que abans s'havia proposat i que ara es proposa un menor nivell d'exigència en les llengües. Això es fa, probablement, per evitar certes reticències o rebuig d'alguns sectors temorosos que es vagi massa ràpid.

Art. 7.1. "Almenys el seixanta per cent de l'horari dedicat a les àrees i matèries curriculars no lingüístiques haurà d'impartir-se en llengua basca". Això significa que en un horari setmanal de 25 hores, les

matèries en èuscar (a les que caldria afegir les 3-4 hores de l'assignatura d'èuscar) suposarien entre 14 i 21 hores setmanals, és a dir, gairebé 3 hores diàries en aquesta llengua com a mínim. Això és quelcom semblant a l'actual model B, com a mínim.

Si tenim en compte les últimes dades de prematrícula per al curs 2008-2009 (Govern Basc, 2008), veurem que els nous alumnes d'educació infantil s'han inscrit en el model D en un 70 %, en el model B en un 25 % i en el model A en un 5 %. Per tant, podem avançar que en realitat aquest nou projecte de Llei afecta gairebé exclusivament els 4.300 infants del model A, perquè la resta dels alumnes del model B i D ja estan en l'actual curs 2008-2009 dins les pautes que indica aquest nou esborrany.

En la Disposició Addicional Primera, punt 3, es diu que *“Tot l'alumnat que en el moment d'aprovació de la Llei estigui cursant la seva educació d'acord amb el Sistema de Models anterior a aquesta, acabarà la seva formació d'acord amb el model triat”*. Per tant, la nova Llei no afectaria els que ja estan estudiant en el model A en l'actualitat. Als qui influirà és als alumnes que vulguin matricular-se a partir d'ara en el Model A.

Però, qui vol el model A?

Qui vol el model A?

Sabem que la Llei de l'Escola Pública Basca (de l'any 1993, la llei de Buesa, del PSE) té com un dels seus objectius, aconseguir que els alumnes en acabar l'esco-

laritat sàpiguen utilitzar adequadament l'èuscar i el castellà. Sabem també, després de moltes investigacions i estudis durant més de 25 anys, que els alumnes del model A no aconsegueixen el nivell mínim per expressar-se en èuscar. Els recents estudis ISEI (2005) i el propi informe PISA (2006) demostren, un cop més, que els alumnes del model A són incapaços tan sols de completar les proves que mesuren el nivell d'èuscar.

sindicats estan fent crides d'atenció i de “prudència” en l'aplicació d'aquests nous criteris i diuen fins i tot que caldria experimentar durant tres anys i provar abans de generalitzar aquesta nova proposta. Altres defensen que cal cercar un model flexible, basat en el respecte a la diversitat, sense imposicions. Altres afirmen que es corre massa, que el castellà sortirà perjudicat, que no es respecta la voluntat dels pares a l'hora de triar la llengua d'instrucció de l'escola.

“Portam 25 anys comprovant que els qui estudien en el model A en castellà no aprenen èuscar i està internacionalment admès que un ensenyament així no aconsegueix bons resultats.”

Després de 25 anys d'ensenyament bilingüe amb els models A, B i D, ja sabem molt sobre com s'aprèn i com no s'aprèn èuscar. Quines són les resistències davant aquest nou projecte? Hem llegit i oït de tot. Alguns partits polítics i

Ja sabem que sense consens i sense acord polític no hi haurà nova llei sobre l'ensenyament bilingüe, però els arguments que s'esgrimeixen per continuar com abans no tenen, al meu parer, justificació educativa.

En primer lloc, enfront dels qui defensen fer experiències pilot durant tres anys i després veure els resultats, caldria dir que els alumnes del model A afectats (ja que el 95 % dels alumnes es matriculen en els models B i D) no necessiten més experiències ni més proves. Portam 25 anys comprovant que els qui estudien en el model A en castellà no aprenen èuscar i està internacionalment admès que un ensenyament així no aconsegueix bons resultats. Sabem que dels qui estudien en el model A, cap no aconsegueix superar el nivell B2 de referència del Marc Europeu (és a dir, parlar bé la llengua); sabem també que els alumnes del model B superen aquesta prova entorn del 25 % i que els qui s'escolaritzen en el model D superen la prova entorn del 60 %. Què més necessitam saber?

Justifiquen experimentar durant 3 anys basant-se en l'existència de situacions diferents, llengües familiars distintes a l'èuscar, zones sociolingüístiques menys favorables que exigeixen provar primer i generalitzar després. Però això també ho sabíem des de fa temps; sabem que en zones menys bascoparlants serà necessari utilitzar més reforços humans i materials; sabem que on hi ha més alumnes immigrants també serà necessari emprar més mitjans i metodologia adequada; i també sabem que en zones socioeconòmicament desfavorides és necessari utilitzar formes de suport i d'intensificació de les ajudes. Tot això ho sabem des de fa molt. Per a què perdrem altres tres anys? Bolquem les ajudes i reforços en aquests centres, sense esperar que passi més temps. I avaluem després, per descomptat.

Al cap i a la fi, "només" són el 5 % de l'alumnat i no sembla una tasca impossible en un país amb tants mitjans, tanta experiència i tants premis en matèria de bilingüisme educatiu.

"...cal tornar a recordar que en tots els estudis que coneixem el castellà surt sempre millor après que l'èuscar..."

En segon lloc, davant els qui afirmen que cal cercar un model flexible, que respecti la diversitat, sense imposicions, caldria argumentar que aquest model flexible que respecta la diversitat i sense imposicions és el sistema de models actual, que porta 25 anys funcionant i que s'ha revelat com un fracàs amb els alumnes que es matriculen en el model A, perquè no aconsegueixen els objectius que es marquen en la llei de l'Escola Pública Basca de 1993.

Article 18: L'èuscar i el castellà estaran incorporats obligatòriament als programes d'ensenyament que es desenvolupin a l'Escola Pública Basca, amb vista a aconseguir una capacitat real per a la comprensió i expressió, oral i escrita, en les dues llengües, de tal manera que almenys puguin utilitzar-se com a llengües de relació i ús ordinaris.

Finalment, per als qui diuen que el castellà sortirà perjudicat i que no es respecta la voluntat de les famílies, cal tornar a recordar que en tots els estudis que coneixem el castellà surt sempre millor après que l'èuscar i que la voluntat de les famílies tindria el mateix tractament que la llei de València, Catalunya, Balears i Galícia, on no hi ha a penes discussió. També cal no oblidar

que la CAPB està per davant en les puntuacions (concretament en segon lloc, després de La Rioja), en llengua castellana dins el conjunt de les CCAA de l'Estat (PISA, 2006).

Serveixi d'exemple l'últim estudi PISA 2006, en què, malgrat que l'alumnat de 4t d'ESO s'escolaritza el 27 % en el model A, el 22 % en el model B i el 51 % en el model D, els alumnes varen ser examinats en un 86,4 % en castellà, mentre que només el 13,6 % dels estudiants varen realitzar la prova en èuscar. Aquesta opció va ser causada, presumiblement, perquè després de 12 anys d'ensenyament bilingüe, la llengua que millor dominen els alumnes és el castellà. Fan falta encara més avaluacions per certificar la precarietat en què es troba l'èuscar i la fortalesa que té el castellà en l'ensenyament basc?

La importància de la llengua familiar

Hi ha una altra línia d'argumentació en contra de l'Esborrany de Llei, ja retirat, que defensa la tesi que els resultats que coneixem respecte al nivell de competència en èuscar a les proves de referència del Marc Europeu, del nivell B2, han de ser discutits per diverses raons. En primer lloc, diuen que aquest nivell B2 (equivalent al First Certifica't en anglès) no significa el mínim exigible de domini de la llengua, o que es domini adequada-

ment l'èuscar. Per tant, aquesta referència del nivell B2 no val i caldria cercar-ne d'altres, quines? No es diu res. Però sabem també, des de fa temps, que els resultats d'ISEI 2005 són la punta de l'iceberg de tot un cúmul d'investigacions que s'han fet sobre el rendiment en èuscar de l'alumnat escolaritzat en els distints models i que coincideixen en allò bàsic: els alumnes del model A no aconsegueixen els objectius de la Llei de 1993.

“...els alumnes amb llengua familiar castellana (o una altra) superen la prova en un 0 % quan estudien en el model A...”

En segon lloc, afirmen que cal tenir en compte la llengua familiar de l'alumnat.

En aquest estudi es demostra que els alumnes del model D que parlen èuscar a casa superen la prova en un 74 %, mentre que els alumnes del mateix model D que a casa parlen castellà superen la prova en un 47,6 % (27 punts de diferència). Per la seva banda, quan s'escolaritzen en el model B, els que parlen èuscar a casa passen l'examen en un 47,5 % i els que parlen castellà ho fan en un 26,6 % (20,9 punts de diferència).

Aquestes dades demostren, en efecte, la influència de la llengua familiar en els resultats de la prova, amb unes diferències entre el 20 % i el 25 % a favor de les famílies bascoparlants; però també és cert que el pes del model té la seva importància, el

doble d'importància, perquè els alumnes amb llengua familiar castellana (o una altra) superen la prova en un 0 % quan estudien en

n'hi ha prou amb aquest argument per defensar la utilització d'altres models distints del model A?

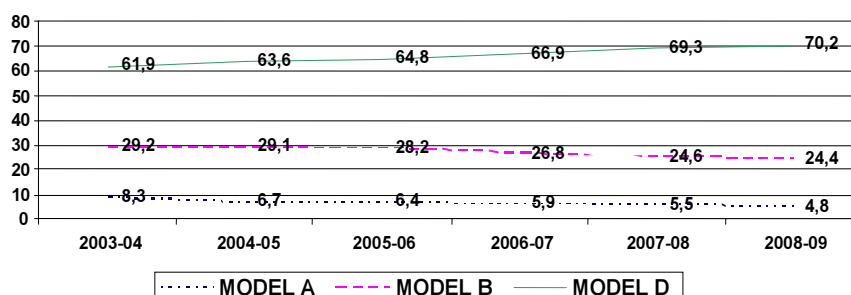
LLENGUA MATERNA	Model A	Model B	Model D	Diferència D-B
Èuscar a casa	0 %	47,5 %	74,1 %	26,6 %
No èuscar a casa	0 %	26,6 %	47,6 %	21,0 %
Diferència per llengua materna		20,9 %	26,5 %	

Font (ISEI-IVEI, 2005, pp.46-47)

el model A, però pugen a un 26,6 % quan s'escolaritzen en el model B i arriben al 47,6 % quan estan matriculats en el model D (ISEI-IVEI, 2005, pp. 46-47).

Canviar els models o, transició “suau”?

En tercer lloc, hi ha un altre argument per no moure el sistema de models que es recolza en el fet

Font: Alumnat d'Educació Infantil. C.A.P.V. Govern Basc, 2008

“Escaritzar en el model A és un sense sentit, un balafiament, una pèrdua de temps; va en contra dels drets de l'infant...”

És a dir, per cada model que pujam en intensitat es guanya aproximadament un 25 % i la diferència total entre estar escolaritzat en el model A o el model D, sent la família castellanoparlant, és del 47,6 %. És a dir, passam del zero al gairebé 50 % de possibilitats d'obtenir el nivell B2, mentre que el pes de la influència familiar suposa a prop del 25 %. No

que, analitzant els últims anys de la matriculació de l'ensenyament infantil, es comprova que els alumnes del model A en el curs 2003-04 representaven el 8,3 %, mentre que en el curs 2008-09 són el 4,8 %. Per tant, en menys de 10 anys sembla que el transvasament dels alumnes del model A al model D suposaria en la pràctica la desaparició del model A.

Per tant, a la vista d'aquesta tendència de la matriculació infantil cal plantejar-se la pregunta sobre quina és la via més idònia per aconseguir que l'alumnat estigui en els models que tenen alguna opció d'euskaldunitzar realment els infants. Canviar el sistema de models conforme al projecte de la Nova Llei? Deixar que de mode natural, en menys de 10 anys, la realitat sigui semblant a la pretesa per la Nova Llei? La primera opció sembla la més lògica a la vista de les investigacions i resultats en èuscar. D'altra banda, és indubtable que la segona opció despertaria menys reticències entre els qui pensen que no se'ls respecta el dret a triar la llengua d'escolarització. Quina és l'opció més prudent i adequada?

Conclusió

Crec, sincerament, que aquest nou Esborrany de Llei va en la línia adequada, perquè el que pretén és superar el model A, que no serveix per aprendre èuscar, i reforçar l'ensenyament en els actuals models B i D. Per tant, és una proposta flexible, no maximalista, que permet diferents nivells d'exigència quant

a l'èuscar, però que intenta garantir el seu aprenentatge al final de l'escolaritat. Després de 25 anys d'aplicació dels anteriors models i a la vista de les nombroses avaluacions que s'han realitzat, qui vol el model A? Qui vol no aprendre ciències, anglès, castellà o matemàtiques?

Escolaritzar en el model A és un sense sentit, un balafament, una pèrdua de temps; va en contra dels drets de l'infant a aprendre les llengües oficials de la Comunitat i això pot perjudicar la seva inserció social i laboral posterior. Per què limitar la igualtat d'oportunitats d'alguns nins i nines?

Si, finalment, s'opta per mantenir els actuals models a l'espera del

traspàs "suau" del Model A al D, tal com la tendència sembla indicar, crec important que es faci un esforç per explicar i mostrar als futurs pares i mares d'alumnes en educació infantil que s'ho pensin bé si volen que els seus fills aprenguin èuscar, a més de castellà, perquè això només ocorre sota determinades condicions en els models B i D. D'aquesta manera podríem accelerar aquest traspàs i acabar amb l'absurd model A.

Allò altre, fer experiments durant tres anys i inventar models més flexibles és una pèrdua de temps, almenys si no ho expliquen amb major precisió. ■

**Aquest text ha estat traduït del castellà*

Informàtica

Ciutat

Servei Tècnic
Venda d'Ordinadors
Servei a domicili

tenda@informaticaciutat.com

TEL: 971 289 898
FAX: 971 451 694

C./ De la Balanguera, 10 baixos
07011 Palma de Mallorca